

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Näkövammaisten liitto on huolestunut siitä, että kunta voi käyttää perintäyhtiöitä asiakasmaksujen perinnässä. Kunnalla/kuntayhtymällä tulee olla velvollisuus ennen perintään siirtymistä selvittää, onko maksua mahdollista alentaa/jättää perimättä.

Hyvää esityksessä on se, että oikaisuvaatimuksen ohjeeksi ei riitä internetsivu, jossa ohje löytyy. Ohjeiden saavutettavuus on varmistettava.

2 b § Päätös maksukyvyyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

-

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

Asiakkaalle lähetettävässä laskussa tulee olla maininta, että asiakas voi vielä antaa selvityksen, miksi palvelu jäi käyttämättä.

Maksua peruuttamatta ja käyttämättä jääneestä ajasta tai palvelusta ei tule periä silloin, kun käyttämättä jääminen johtuu muusta kuin asiakkaaseen liittyvästä syystä.

5 § Maksuttomat terveystalvelut / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Lakiesityksessä on kannatettavaa alle 18 -vuotiaiden palveluiden maksuttomuus, maksuttomat hoitajakäynnit sekä mielenterveystyön maksuttomuus.

Näkövammaisten liiton mielestä myös lääkärin c-lausunnon tulee kuulua maksuttomien lausuntojen piiriin. Kustannus lääkärin lausunnosta on monelle pienituloiselle iso kustannuserä esim. eläkkeensaajan hoitotukea tai muita palveluita hakiessa.

Kohta 5d on kirjoitettu tavalla, josta ei yksiselitteisesti käy ilmi esim. pitkäaikaisen sairauslomatodistuksen maksuttomuus/maksullisuus. On kohtuutonta, jos pitkäaikaisesta sairauslomatodistuksesta peritään maksu.

Etäpalveluissa on varmistettava palveluiden saavutettavuus myös näkövammaisten apuvälineillä. Näkövammaisille esimerkiksi videon tai kuvien välityksillä tuotettavat etäpalvelut ovat pääsääntöisesti saavuttamattomia. Ei voida olettaa tai edellyttää, että palvelua käytettäessä näkövammaisella olisi näkevä ihminen auttamassa. Mikäli etäpalveluja toteutetaan digitaalisesti, niiden saavutettavuus näkövammaisten ja heidän käyttämiensä apuvälineiden (ruudunlukuohjelma, suurennusohjelma) kannalta on varmistettava. Lisäksi on muistettava, että monet ikääntyneet näkövammaiset ovat digitalisaation ulkopuolella.

Vähintään lain perusteluissa olisi syytä avata tarkemmin apuvälinepalveluiden maksuttomuutta, mukaan lukien välineen lisäksi sen sovitus, huolto ja korjaus.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

Maksukaton seurannan säilyminen asiakkaalla itsellään ei ole kannatettavaa, vaan seurannan vastuun tulee olla kunnalla/kuntayhtymällä.

Kannatettavaa on se, että toimeentulotuella maksetut sairaalamaksut kerryttävät kattoa.

7 b § Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär

-

7 c § Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

Kannatettavaa on se, että eri palveluasumisen muodot ovat asiakasmaksuja määrättäessä yhdenvertaisia keskenään. Tällä turvataan kotiin jäävän pienituloisen puolison mahdollisuus asua omassa kodissaan. Erityisesti haja-asutusalueilla ei ole aina mahdollista myydä asuntoa ja muuttaa edullisempaan asuntoon. Kustannukset asumisesta säilyvät samana, vaikka puoliso joutuisi palveluasuntoon.

Esitetty 110 euron käyttövara laitoshoidossa olevalle on pieni. Esimerkiksi laitoshoidossa olevan nuoren sosiaaliseen osallistumiseen laitoksen ulkopuoliseen toimintaan jää harvoin rahaa, kun käyttövarasta ostetaan myös vaatteet ym. henkilökohtaisesti tarvittavat asiat.

10 b § Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnssorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård

Näkövammaisten liitto katsoo, että hoito- ja vammaistukea ei tule ottaa huomioon tuloina. Nämä tuet on tarkoitettu helpottamaan vammasta ja sairaudesta aiheutuvien ylimääräisten kulujen kattamista. Kun hoito- ja vammaistukea ei oteta huomioon, se helpottaa vammaisen osallistumismahdollisuuksia ja mahdollistaa esim. kuljetuspalveluiden omavastuiden maksamisen, vaatteiden hankinnan sekä osallistumisen esim. kulttuuriharrastuksiin.

10 c § Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnssorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

-

10 d § Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnssorg och långvarig familjevård

-

10 e § Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

Tilanne, jossa palvelun määrä hinnoitellaan esim. 28-30 tunnin mukaan, ei saa johtaa tilanteeseen, että palvelua saa jatkuvasti 28 h, mutta maksu peritään kuitenkin keskimääräisen 29 tunnin mukaan.

Kannatettavaa on se, että asiakassuunnitelmaan kirjatusta kotisairaanhoidon liittyvästä lääkėjakelusta ei asiakkaalta saisi periä ylimääräistä maksua, vaikka se olisi hankittu ostopalveluna apteekilta.

Kannatettavaa on myös se, että asiakassuunnitelmaan kirjatuista kiinteästi hoitoon liittyvistä palveluista (avustaminen kotona, vaatehuollossa, siivoamisessa, peseytymisessä, saunomisessa ja aterioinnissa) ei saa periä maksua. Kunnan olisi myös huolehdittava, että näitä palveluita on saatavilla. Sama koskee myös asiointipalveluun liittyviä palveluita, niitä ei ole nykyisin saatavilla kunnan toimesta.

10 f § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Eläkettä saavan hoitotukea ei tule ottaa huomioon tulona.

10 g § *Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

-

10 h § *Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice*

On tulkinnanvaraista, milloin tukipalvelut liittyvät varsinaiseen hoitoon ja huolenpitoon ja milloin ovat sellaisia tukipalveluita, josta saa periä maksun. Jos kunnat saavat itsenäisesti tehdä päätöksen, tukipalvelut ovat todennäköisesti lähes poikkeuksetta maksullisia palveluita. On siis kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että asiakkaat saavat heille kuuluvat palvelut maksuttomina.

10 i § *Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog*

-

10 j § *Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift*

-

10 k § *Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften*

-

11 § *Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift*

Näkövammaisten liiton mielestä kannatettavaa on se, että kuntien velvoitetta kertoa asiakkaalle mahdollisuudesta asiakasmaksun alentamiseen tai perimättä jättämiseen korostetaan pykälätasolla. On myös kannatettavaa, että kuntien on myös omasta aloitteesta alennettava asiakasmaksua tai jätettävä se perimättä, jos maksun periminen vaarantaisi asiakkaan toimeentulon.

Tiedotusta erityisesti erikoissairaanhoidon myös kiinteiden maksujen alentamismahdollisuudesta/perimättä jättämisestä tulee tehostaa. Tällöin edistettäisiin YK:n vammaissopimuksen artiklan 28 velvoitetta, köyhyydessä elävien vammaisten ihmisten vammaisuudesta aiheutuvien kulujen taloudelliseen tukemiseen. Suurin osa näkövammaisista ihmisistä on hyvin pienituloisia, jolloin asiakasmaksuista tulee huomattavaa taloudellista rasitetta ennen maksukaton täyttymistä.

Kannatettavaa on myös se, että maksujen alentaminen /perimättä jättäminen on ensisijaista toimeentulotukeen nähden.

Asiakkaalle tästä mahdollisuudesta tiedottamiseen on kiinnitettävä huomiota. On varmistettava, että tieto on saavutettavassa muodossa. Jos tieto annetaan ilmoittautumisen yhteydessä automaattissa, on varmistettava, että tiedon ennättää lukea ja se on myös saavutettava esim. näkövammaisille.

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

-

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

-

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

-

15 § Muutoksenhaku / Ändringssökande

Ehdotetun pykälän perusteluissa on syytä selvyden vuoksi todeta, että oikaisua saa hakea myös 3 ja 11 §:ien mukaisia asioita koskeviin päätöksiin.

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

-

Tolkinen Laura
Näkövammaisten liitto ry